

LETO 1926-27

MAREC

Mihael M. Fujsov:

Goloba ne grulita več . . .

Vsako pomlad, kakor hitro se je drevje malo odelo v zeleno haljo; komaj, da je ozelenelo brstičje, je začel peti pri nas divji golob, skrit med vejevjem v Kelenčevem logu. Komaj, da je zardelo nebo nad Ogradami, in je že megla kot rahla koprena ogrinjala njive, je že pel ta golob. Sosedovi — Kelenčevi — imajo doma gozd, odkoder dehti vonj rastlinstva celo k nam, od zgodnje pomladi do pozne jeseni, dokler ne odpade zadnji list z drevja. V tem logu cvetejo prvi zvončki, in za njimi se vrste druge cvetice. Drevje je mešano: nad jelše se dvigajo jeseni z redkim listjem in hrasti, spodaj pa čepi grmovje kakor sključeno. Vsako jutro tam prijetno zadiši po svežem listju, po drevesni smoli, za-dehti k nam, da se človek vzradosti. In ob robu gozda je jarek. Tam plavajo na pomlad, ko je voda velika, piškurji z vodo.

Pa še radi nečesa drugega ljubim ta gozd. Vsako leto vzgoje tam srake svoje mlade. Sraka je pa škodljiva ptica, zato se lahko preganja. Za to sem pa jaz marljivo skrbel. Kakor hitro so srakice izgubile mah in se pokrile s perjem, da bi lahko že letele, sem jih odnesel.

Bolj pa ko srake so me vlekli golobje. Vsako jutro sem poslušal, kako je stari grulil nekje na visokem drevesu. Zategnjeno zamolklo je drobil, uro za uro in pozdravljajl vzhajajoče solnce.

»Čuj, kako lepo poje,« mi je dejal brat Lojz. »Tu nekje bo gnezdil — le, da ga ne bi kdo pregnal!«

In takrat se mi je porodilo v srcu, da sem pozelel golobjih mladičev. Grda misel — še zdaj me je sram, če se spomnim na tisti dan. Najrajši bi zbežal, kadar me nadleguje spomin nanj. Včasih mi pride kakor truden popotnik, potrka proseče, narahlo, in jaz nimam moči, da ga odženem. Naj pride, da se pogovoriva in da bova na jasnem. In pride, kadar si ga najmanj želim in ga najtežje poslušam.

Hodil sem skrivoma opazovat in iskat, kje bo golob gnezdil. Plazil sem se med grmovjem in se skrival za debela. Zakaj skrivati sem se moral na tri strani. Lahko bi me Kelenčev, gospodar gozda, videl z doma, in preden bi se zavedel, bi že žvižgal bič po meni. S ceste bi me pa videl lahko kdo drugi, in gotovo bi ne bili golobje moji. Najhujše bi pa bilo, če bi me opazil golob sam. Čudna je ta ptica! Pogleda te z globokim, nežnim pogledom, kot da ti hoče prodreti v dno srca. Takoj slutiti, s kakšnim namenom prihajaš. Bistroumec ne spozna tako hitro protivnika, kadar pride z zlobnostjo v srcu pred njega, kakor golob človeka. Dvakrat naj se sreča tvoj pogled z njegovim, drugega jutra ne bo več tam pel. Tudi gnezdo zapusti, še celo jajca, če le zasluti, da ga zalezuješ.

Po dolgotrajnem opreznem iskanju sem končno vendarle našel gnezdo. Na hrastu, pred leti okleščenem, kjer pa je pognalo gosto vejevje, tam je čepelo. Za perišče suhih vej je bilo raztresenih in nastlanih s suhim hmeljem. In na tem je sedela samica, kakor zamišljena

v globoko skrivnost. Morda je sanjala, kako bo vzgajala mladiče, kako jih bo učila letati.

Potem nisem hodil več gledat. Le čakal sem nestrpen, z bojznijo v srcu, da ne bi kdo zvedel za mojo skrivnost. In sem dočakal.

* * *

Pri Kelenčevih so obedovali, zato se mi ni trebalo bati, da bi me kdo opazil, ko sem plezal po deblu h goloboma. Videl sem ju od zdolaj, kako sta sedela v gnezdu in zdehala v pričakovanju. Oprijel sem se raskavega debla in zlahka priplezal do prvih vej. Od tam se je lahko prišlo do gnezda, zlasti, ker ni bilo visoko. Počival nisem! Kako bi! Nestrpnost me je gnala, kakor bi se bal, da čez čas morda golobičev ne bom več dobil. Mislim, da sta me mladiča zaslutila, zakaj eden se je nagnil čez rob kakor v začudenju, prhnil in zropotal s perutni med vejevjem. Videl sem ga, kako je jadral skozi jelševje, vedno niže, dokler ga ni slednjič zakrila trava. Za njim pa se je spustil še drugi. Nekoliko nerodno je letel, a vedel sem, da bi čez dva dni ne letela več proti zemlji. Hipoma sem bil na tleh. Brskal sem med travo, kamor sta posedla. Toda nikjer nobenega, dasi sem daleč naokoli stlačil vso travo.

Šele po uolgem iskanju sem ju našel. Varno sem ju potisnil v kletko in brž domov! Doma sem jima postlal in pripravil hrane za dva tedna. Škoda — lepo doraščajoča repa sta si kmalu uničila, perje razdrapala. Meni pa je bilo čudno pri srcu. Veselil sem se ju in trpel obenem, da bi se bil zjokal. Neznansko sem bil srečen, a srečnejši bi bil, da sta ostala goloba v gnezdu. Ali pa, da bi bila zletela. Kakor môra mi je ležalo nekaj na srcu. Kletko sem shranil v kukovičnjak in zadelal ondi vsako luknjo, da ne bi prišla blizu mačka.

Goloba pa sta sedela kakor otroka, ki jima gre na jok, pa vendar ne jočeta, ker si ne upata. Okoli kljuna se jima je pordečilo perjice od krvi, ker sta poskušala uiti skozi režke. Oči so jima sijale solzavo in mehko, kakor bi sanjale. Iskale so svetlobe, ki je prihala v pramenih skozi pleteni plot. Ali v teh očeh sem bral neko samozavestno mrzloto, kakor bi govorile: ‚Ne, ne potrebujeva in nočeva nobene pomoči in nič usmiljenja od tebe!‘ *Ko sem ju hranil s konopljenim semenom, sta se v začetku branila, ali počasi sta se le vdala, da sem ju lahko nakrmil. Z žlico pa sem jima vlival vode v kljuna, da se jima je cedila po sivobelem vratu. In vse to sem delal skrivoma. Nihče ni nič slutil o tem.*

»Ali bosta goloba kmalu godna?« me je vpraševal brat.

»Kmalu bosta letala,« sem mu trdil, pa glas je bil tih in potr.

»Pojdi po nju, zdaj ni doma Kelenčevega strica. Lahko zletita!«

»Ne, zdaj ne bom šel! Jutri, na večer morda, kadar koli, zdaj ne!«

Jaz pa sem trpel. Vsako jutro, še preden je obsijalo solnce Ograde, me je zbudil starih golobov glas. Vedel sem, da iščeta mlada. Stari je grulil zdaj na tem, zdaj na onem drevesu, poslušal trenutek, če se ni kje oglasil kateri mladih. Očitajoč je bil njegov glas, hrepeneč, obupen. Rezal mi je v srce, rezal počasi, da me je skelelo. *Gledal sem v kletko na mlada, kako sta poslušala s povešenima glavama to klicanje, menda sta slutila, da je zastonj vse upanje, in zato sta trdovratno molčala in niti poskušala nista več uiti. Nekaj me je gnalo, da bi ju nesel nazaj v gnezdo, zakaj čutil sem, da se ne bo umirilo prej moje srce, dokler ju ne vrnem starima. In stopilo je pred me vprašanje: ‚Čemu si ju vzел? Čemu ju trpinčiš? Ha! Ali bi mogel trpeti, ko bi zvedel, da ju*

je vzel Frakov? In to bi se bilo zgodilo, gotovo bi se bilo. Ali nimam torej jaz pravice, ki sem ves čas pazil bodo, Pa, saj ju ne trpinčim. Zrastla bosta v kletki, pela

Toda, saj ju stara nista izredila zame — kakšno pravico imam tedaj, da ju trpinčim in jima kratim svobodo? Pa, saj ju ne trpinčim. Zrastla bosta v kletki, pela vsako jutro, jaz jima bom pa donašal hrane. Lepo in lahko bosta živela, zunaj bi ju pa morda brž doletela nezgoda. Toda tesna kletka in log, leseno dno in širono polje, nad glavo pregraja, zunaj pa sinje nebo in na nebu solnce. Tu se niti stegniti ne moreta, zunaj pa...! V kletki ni svobode, je ni...'

*
* *
*

»Kje pa sta goloba?« me je vprašal neko jutro Lojz. Vse je bil izvedel.

»Goloba?« sem se ugriznil v ustnice.

»Zakaj ju ne zakolješ? Dobro meso ima golob!«

»Morda... Pa jaz ju nimam več; zares nimam...!«

»Nimaš...? Menda ju vendar nisi izpustil?«

Nič mu nisem odgovoril. Obrnil sem se in šel. Kaj sem mislil, ne vem.

»Tepec!« je dejal brat jezno. »Nisem mislil, da si tako...«

Meni pa je bilo lahko pri srcu, zakaj goloba sta že uživala svobodo v Kelenčevem logu. Na jelšo sem ju spustil, da ju ne bi kdo našel... Priletela bosta stara in jima donašala hrane, zvečer bodo pa že leteli na sprehod. In potem bodo drugo leto peli, vso pomlad, vsako jutro...

Pri večerji so me bratje povabili, da bi šel jest goloba. E, sem mislil, goloba sta zdaj že Bog ve kje.

Takrat so se bratje spravili nad ponev. Strepetal sem.

»Tako, namesto dveh, bomo pa samo enega, ker enega bo Frakov,« je dejal Lojz.

Tedaj je privrelo v meni do vrha. Zgrudil sem se v kot in zajokal. Kriv sem bil dveh smrti in dvoje življenj sem uničil jaz.

J. E. Bogomil:

Dve luči.

6. Na pravem domu.

Tudi redovniško življenje ima svoje težave. Strogi red, natančna pokorščina, premnoge težave, ko je treba prenašati vsakdanje slabosti svojega bližnjega: to in še mnogo drugega dela na videz prijetno samostansko življenje vendarle težavno. Mislite si še zraven, da sta bila sveti Stanislav in sveti Alojzij knežja sinova in vajena, da so jima stregli drugi, sama sta pa samo ukazovala — v samostanu je bilo pa ravno narobe: drugi so jima ukazovali, onadva sta pa morala slušati: pa spoznate, da tudi redovniški stan nima na svetu nebes. Vendar sta bila sveti Stanislav in sveti Alojzij vsa srečna ob vstopu v samostan.

Poslušajmo, kaj nam pove sveti Stanislav sam. Ko mu je povedal njegov rojak Lasocki, kako je njegov (Stanislavov) oče nejevoljen, ker mu je povzročil on toliko bridkosti s svojim vstopom v samostan, je Stanislav dejal: »Ah, ko bi vendar mogel moj oče pogledati v globino mojega srca in videti blaženost, ki me prešinja,